

Tenon kalatalousalue
Äimäjoentie 2
99980 Utsjoki

LAUSUNTO
20.5.2022

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO
kirjaamo.mmm@gov.fi

Asia: Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus kalastuksesta Tenojoen vesistön sivuvesistöissä vuonna 2022

Viite: Lausuntopyyntö 18.5.2022 VN/15186/2022, VN/15186/2022-MMM-1

Tenon kalatalousalue paheksuu lyhyttä lausuntoaikaa. Näin lyhyellä aikataululla ei ole mitenkään mahdollista perehtyä asiaan riittävällä tarkkuudella. Tällaisella jokavuotisella menettelyllä estetään paikallisten tosiasiallinen vaikuttamismahdollisuus mm. lakiesityksiin. Kyse on loukkaavasta toiminnasta paikallisten näkemyksiä kohtaan. Valtiovallan pitkään jatkunut ylenkatsominen paikallisväestöä kohtaan Tenon kalastusasioissa on kasvattanut suurta epäluottamusta, varsinkin maa- ja metsätalousministeriötä kohtaan. Asioiden näin jatkuessa, paikallisten luottamus maa- ja metsätalousministeriötä kohtaan menetetään lopullisesti, se viimeinenkin olemassa oleva.

Maa- ja metsätalousministeriön pitäisi noudattaa hyvää hallintotapaa myös lausuntoajoissa, vaikka kyseessä olisi asetuksen laatimisesta, niin siinäkin pitäisi olla vähintään 2 viikon lausuntoaika.

Lausuntona esitämme:

Tenon kalatalousalueen mielestä lohikantojen elpyminen on tärkeä asia, kuitenkin siihen liittyvät rajoitukset täytyisi olla oikeasuhtaisia ja ne täytyisi kohdentua ensisijaisesti niihin kalastajaryhmiin, joilla ei ole saamelaisten Suomen perustuslain 17 § 3 momentin ja Kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaista suojattua oikeutta kalastukseen tai perustuslain 15 § 1 momentin mukaista suojattua omistusoikeutta kalastukseen. **Ylivoimaisesti suurimmalla osalla Tenon kalastusoikeuden haltijoilla on perustuslain 15 § 1 momentin suoja, sekä myös perustuslain 17 § 3 momentin suoja. Nämä perustuslain suojaamat oikeudet perustuvat vähintään kolmenlaisiin oikeuksiin: 1) paikallisten saamelaisten saamelaiskulttuurin harjoittamisen suojaan, 2) vesialueen omistukseen liittyvään kalastusoikeuteen, sekä 3) saamelaisten tiloille vahvistettuihin erityisperusteisiin kalastusoikeuksiin. Eli kyseisten kalastusoikeuden haltijoilla on vähintään kaksinkertainen perustuslain suoja, mutta tämä ei ole mitenkään otettu huomioon Suomen ja Norjan välisissä artiklan 7 ja artiklan 6 neuvotteluissa, eikä Suomen ja Norjan välisissä Tenon sääntöneuvotteluissa, eikä edes nyt kyseessä olevassa asetusehdotuksessa. Tenon kalatalousalue katsoo, että näitä, joilla on vähintään kaksinkertainen perustuslain suoja, ei kohdella tasapuolisesti eikä oikeudenmukaisesti.**

Erikseen on huomattava, että saamelaiskulttuurin harjoittamisen suojan piiriin kuuluvat myös perinteisten elinkeinojen nykyaikaiset harjoittamismuodot. Tämän on vahvistanut muun muassa YK:n ihmisoikeuskomitea.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Tenojoen vesistön monimuotoinen kalastus on elinehto Utsjoen jokisaamelaisen kulttuurin säilymiselle ja kehitymiselle. Kalastuskulttuuriin liittyvän perinteisen tiedon siirtyminen eteenpäin on tärkeää, jotta kulttuurin harjoittamisedellytykset säilyisivät. Lohen kalastuksen kieltämisellä kahtena peräkkäisenä vuotena jokisaamelaisen kalastuskulttuurin säilyminen ei ole turvattu. Perinnekalastajia on Tenolla todella vähän ja heidän keski-ikänsä on hyvin korkea. Riski on todellinen, että vuonna 2023 ei ole enää henkilöitä, jotka siirtäisivät kalastuskulttuuria ja perinnekalastustaitoja nuoremmille sukupolville. Tenon kalatalousalue on tästä hyvin huolissaan.

Tenon kalatalousalue katsoo, että rajoitettu lohen kalastuksen salliminen sellaisissa sivujoissa, jossa lohen kutukantatavoite täyttyy tai on muuten hyvällä tasolla, on sallittava. Rajoitettu lohenkalastus ei vaarantaisi lohikantojen elpymistä, mutta turvaisi Utsjoen jokisaamelaisen kulttuurin säilymistä sekä vaikuttaisivat positiivisesti henkiseen- ja fyysiseen terveyteen ja jaksamiseen Utsjoella. Tenon kalatalousalue huomauttaa, että tällaiset sivujoet joilla kutukantatavoite on hyvä, sijaitsevat Tenon keskijuoksulta alavirtaan, joten näissä sivujoissa lohen kalastaminen ei mitenkään vaikuta Tenon yläjuoksun kalakantoihin eikä edes pääuoman lohikantoihin.

Perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta Tenon kalatalousalue katsoo, että ehdotetun lohenkalastuskiellon tavoitteet Tenojoen lohikantojen suojelemiseksi ovat sinällään hyväksyttäviä ja tavoiteltavia. Ehdotettu lohenkalastuskielto ei kuitenkaan ole välttämätön tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Ehdotettu lohenkalastuskielto ei ole myöskään oikeasuhtainen saamelaisten perusoikeuksien rajoittamisen ja lohikantojen suojelun ja elpymisen kannalta. Tenojoen suomalais-norjalainen seuranta- ja tutkimusryhmä on viimeisimmässä Tenojoen lohikantojen tilaa koskevassa raportissaan päättänyt seuraavaan suositukseen: "we strongly advise keeping the salmon fisheries either closed or allow only very limited salmon fishing in 2022. This recommendation is based on biological considerations only." **Seuranta- ja tutkimusryhmäkin on siis katsonut hyvin rajoitetun lohenkalastuksen mahdolliseksi Tenon lohikantojen nykytilanteessa.**

Muuta huomioitavaa

Kalojen alamittojen pitäisi olla samat kuin Tenolla ja näkyä asetuksessa.

Utsjoella 20.5.2022

Toiminnanjohtaja

NIILO AIKIO